

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola
Vezető: Dr. Zsolnai Anikó**

Tóth Brigitta

**Nemekkel kapcsolatos reprezentációk és neveléssel összefüggő
értékpreferenciák vizsgálata óvodás gyermeket nevelő szülők
körében - A Disney Hercegnő jelenség**

Doktori (Phd) disszertáció

Tézisfüzet

Témavezető

Dr. habil. F. Lassú Zsuzsa

2023.

Bevezetés

A gyerekek nemiségről és nemi szerepekről való tanulásának folyamatában a család és a közvetlen környezet célzott és spontánul ható mintáit átszínezik, nyelvi formába öntik a gyerekeknek közvetített fikciós narratívák: a mesék és ezek vizuális (animációs és dramatikus) megjelenési formái. Giroux (1995) szerint a gyermekeknek szánt animációs filmekre legtöbbször elsősorban, mint a szórakozás lehetőségére gondolunk, annak ellenére, hogy azok a hagyományos tanulási helyzetekhez hasonló erővel képesek közvetíteni a gondolatokat és a szerepmoделlek által megjelenített értékeket, valamint hozzájárulnak a felnőttek világának, a személyek társadalomban elfoglalt helyének megértéséhez (Hinkins, 2007).

A nemzetközi médiában 1937 óta töretlen sikerrel készít egész estés animációs filmeket a Disney cég. A Disney animációk között külön franchise-t alkotnak a Disney hercegnős (DH) mesék, és a ráépülő marketingnek köszönhetően a DH-k nem csak az animációs filmekben, hanem a kisgyermek, fiúk és lányok életének szinte minden területén jelen vannak (Wohlwend, 2009). A tudósok és az alkalmi kulturális kritikusok is egyetértenek abban, hogy a hercegnők többek, mint animációs film karakterek, sokkal inkább gyermekkori kulturális ikonok, szerepmoделlek (Eisenhauer, 2017). Ennek nyomán számos kutatás különböző megközelítésből (fizikai megjelenés, faji ábrázolás, nemi szerep megjelenítés) vizsgálta a DH filmeket és karaktereket. A gyermekek médiafogyasztása, különösen a Disney hercegnős tartalmakkal kapcsolatos megismerés, jelentős figyelmet kap tudományos körökben a fiatalok mentális egészségére (Orenstein, 2012), önképére (Bispo & Schmid, 2014), gondolkodására, világlátására (Wohlwend, 2009; 2012; Zsubori, 2023) és viselkedésére (Golden 2018), gyakorolt hatása miatt

Ez a dolgozat a kora-gyermekkori médiafogyasztásból adódó aktuális kérdések és problémák mentén megkísérli a szülők véleménye alapján megismerni az óvodáskorú gyermekek kedvenc Disney hercegnőit és a vizsgálat fókuszába állítja a gyerekek karakterpreferenciájának összefüggéseit a szülő karakterészlelése, preferenciája és a gyermekek felé támasztott érték-alapú elvárások és tulajdonságlisták mentén. A meglévő kutatások vizsgálatával és a szociokulturális kontextus figyelembevételével a tanulmány célja, hogy hozzájáruljon a gyermekek felelős médiafogyasztásáról folyó vitához, árnyalva a Disney hercegnőkkel kapcsolatos nézőpontokat.

Dolgozatunkban először a szocializációval kapcsolatos néhány elmélet mentén bemutattuk a szocializációs ágensek szerepében megfigyelhető változásokat. Néhány értékmeghatározás mellett foglalkoztunk az értékszocializáció jelenségével és a gyermeknevelés során fontosnak tartott szülői vélemények eddigi eredményeit. Foglalkoztunk a nemiség társadalomtudományos megközelítésével, a sztereotípiákkal. Vizsgáltuk a nemi sztereotípiák és ideológiák jelenségét, majd tisztáztuk a nemi szerep fogalmát és kitértünk a nemi identitás, nemi szerepek és sztereotípiák fejlődésével és a nemi szerepek és médiahatással kapcsolatos korábbi kutatások eredményeire. A dolgozat elméleti keretének meghatározó részét adja a Disney hercegnő jelenség és az ahhoz kapcsolódó korábbi tartalomelemzések, kapcsolat és hatásvizsgálatok bemutatása. Ezt követően pedig megfogalmaztuk saját céljainkat és kutatási kérdéseinket.

Kutatási kérdések és hipotézisek

1. *Vannak-e és ha igen, melyek a gyermekek kedvenc Disney hercegnős meséi a szülők szerint?*
2. *Van-e különbség a fiúk és a lányok által kedvelt hercegnős mesék között óvodáskorban?*
 - *H1: a fiúk jobban kedvelik a modern, kevésbé feminin hercegnőket, mint a klasszikusokat. Feltételezésünket a nemi sztereotípiakutatásokra alapozzuk, és néhány friss vizsgálatra, amely a fiúk Disney hercegnőkhöz való viszonyulását elemezte (pl. Coyne et al., 2021a, 2021b; Hamilton & Dynes, 2023)*
3. *Hogyan jellemzik a szülők a saját gyermekeiket a Disney hercegnőknek megfeleltethető jellemvonásokkal és van-e összefüggés a gyermek szülő által észlelt karaktere és a kedvenc hercegnő között?*
 - *H2: a feminin jellemvonásokkal jellemzett gyerekekhez a szülők valószínűbben társítják a feminin jellemvonásokkal rendelkező klasszikus hercegnőket kedvencként. Erre vonatkozóan korábbi kutatási adatot nem ismerünk, azonban a szülőknek a saját gyermekük személyiségére vonatkozó laikus nézeteik szerveződésével kapcsolatos kutatások alapján a válaszokban a konzisztencia jelenlétét feltételezzük (ld. Kohnstamm et al., 1998). Ez a konzisztenciára törekvés arra sarkallhatja a szülőt, hogy a gyermek vélt/valós vonásainak megfelelően válassza ki a kedvencként ítélt mesefilmet.*

4. *Van-e összefüggés a szülők gyermekeikkel kapcsolatos érték alapú elvárásai és a gyerekek kedvenceinek gondolt Disney hercegnő jellemvonásai között?* Erre a kérdésre vonatkozóan nem tudunk hipotézist megfogalmazni, mivel nem ismeretesek olyan kutatások, amelyek a szülők gyermeknevelési értékpreferenciáit és a gyermekek médiafogyasztását vizsgálták volna.
5. *Van-e összefüggés a szülő kedvenc Disney hercegnője és a gyerek kedvencnek gondolt Disney hercegnő karaktere között?*
 - *H3: A szülők kedvenc meséiket szívesen ismertetik meg gyermekeikkel (Antalóczy et al., 2012) ez által feltételezhető, hogy közös kedvenceik lesznek.*
6. *Milyennek látják a szülők a Disney hercegnőket, észlelik-e a nőkép változását a hercegnők karakterében?*

Módszer

A Disney hercegnők interpretációit a társadalmi szerveződés olyan centrális jelenségeinek tekintjük, amelyek azon túl, hogy önmagukban érdekesek, általánosabb problémákról, magukról a társadalmi kapcsolatokról és a kulturális különbségekről szólnak. Ahogy a feminista kutatásoknak sem elsődleges célja az elméletalkotás, úgy kutatásunk a társadalmi problémák egy speciális szegmensére, a nők megjelenítésének sokféleségére és azok identitásmintákként való értelmezésére hívja fel a figyelmet.

A Disney hercegnős mesékről alkotott szülői véleményeket kérdőíves kutatással kívántuk megismerni. Saját kérdőíves, keresztmetszeti kutatásunk tartalmi elemeit a bevezetésben ismertetett nemzetközi és hazai szakirodalmakra alapozva állítottuk össze. A kutatás során a szülők nemi szerepekkel kapcsolatos nézeteit, nemi ideológiáit, gyermekeikkel kapcsolatos elvárásaikat és jellemzésüket, valamint a Disney hercegnőkkel kapcsolatos vélekedéseiket vizsgáltuk, hogy feltárjuk az esetleges összefüggéseket a különböző tárgyra irányuló, de alapvetően a társadalmi nemiség szemüvegén keresztül tükröződő, nézőpontok között. A kérdőívben zárt és nyílt végű kérdéseket, skálákat és tulajdonság-listákat is használtunk. A kérdőívet előtanulmány során, egy kisebb mintán teszteltük és a szükséges korrekciót követően online és papír alapon jutottuk el a vizsgálati személyekhez. A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim volt, semmilyen érzékeny adatot nem gyűjtöttünk és nem tároltunk. A kutatást az ELTE PPK Kutatásetikai Bizottsága 2019/201-2 számon jóváhagyta.

A papír alapú és az online kitöltött kérdőíveket is Microsoft Excel táblázatban összesítettük, majd IBM SPSS programmal dolgoztuk fel. Az adattisztítást követően a kitöltött 1365 kérdőívből az elemzéshez összesen 959 online és 351 papír alapon kitöltött kérdőívet használtunk fel, így a teljes elemszám a szülői vizsgálatban: 1310.

Posztpozitivisták álláspontunk szerint a minket körülvevő objektív világot csak többé-kevésbé tudjuk megragadni, így nem kerestük a teljes igazságot. Az adatgyűjtés során a kérdőívet kitöltők és saját helyzetünk aszimmetrikusságának elfogadása mentén a megkérdezett személyektől mindent elfogadtunk. Az adatok feldolgozása során azonban a válaszokat óvatosan, megkérdőjelezően értelmeztük annak érdekében, hogy egy lehetséges valóságot prezentálhassunk (Guba & Lincoln, 1994, Denzin & Lincoln, 2011).

Eredmények

Az eredmények bemutatása során itt, csak a kutatási kérdések megválaszolásával szorosan összefüggő eredményeket ismertetjük.

A minta jellemzői

A kérdőívet kitöltő szülők többsége 20-56 év közötti nő (94,8%) volt. A válaszadók több, mint fele városban (50,6%) él és iskolai végzettségét tekintve jellemzően felsőfokú végzettséggel rendelkezik (52,2%). Mintánkban az országos adatokhoz képest felülreprezentáltak a felsőfokú iskolai végzettséget elért szülők, ezért az ezzel kapcsolatos összehasonlításokat mindvégig óvatosan értelmeztük.

A szülők válaszai alapján az 1. táblázatban szemléltetjük, az óvodás korú gyermekek nem és életkor szerinti eloszlását.

Táblázat 1.

A gyerekek nem és életkor szerinti eloszlása

	3 éves	4 éves	5 éves	6 éves	7 éves	8 éves	Összesen
Fiú	57	142	154	158	91	13	615
Lány	70	141	179	170	118	15	693
Egyéb nem bináris	1	1	0	0	0	0	2
Összesen	128	284	333	328	209	28	1310

Munkamegosztás és nemi szerepek a családban

Szabó (2008) *globális nemi szerep értelmezést* mérő skálája alapján mintánkban a szülők nagymértékben azonosultak a „modern” nemiszerep felfogással, amely szerint a nőknek

és férfiaknak egyenrangú félként kell szerepet vállalnia a házi és házon kívüli munkákban. Eredményeink Szabó (2008) eredményeivel összhangban azt mutatják, hogy a válaszadó férfiak kevésbé egyenlőség-pártiak, mint a nők, azonban ez az eredmény korlátozottan értelmezhető, mivel igen kevés férfi vett részt a kutatásban (N=66).

A szexizmus mérésével foglalkozó korábbi kutatások skáláiból (Swim et al., 1995, Glick & Fiske, 1996, Szabó, 2008) átvett, általunk használt itemek rendeződése szerint öt faktort (Ellenséges szexizmus, Hagyományos női erények, A férfi jobbik része, Régimódi- paternalisztikus, Férfi-nő egyenrangúság) eredményezett. A nők a férfiaknál magasabb értéket értek el a "hagyományos női erények" faktorában, a férfiak viszont a nőknél erősebb egyetértést mutattak "A férfi jobbik része" és a "Régimódi-paternalisztikus" faktorokba rendeződő állításokkal. Az eltérések ugyanakkor nagyon kicsik, a nem hatás erőssége minden vizsgált változóban alacsony. A szülők életkorát tekintve negatív irányú összefüggést találtunk az „Ellenséges szexizmus” és a „Hagyományos női erények” elnevezésű faktorokkal, amit az magyarázhat, hogy az idősebb, óvodás korú gyermeket nevelő szülők szignifikánsan magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a fiatalabbak. Az iskolai végzettség tekintetében az eredmények azt mutatják, hogy az alacsonyabb (legfeljebb középfokú) iskolai végzettséget szerzett szülők a „Férfi-női egyenrangúság” faktor kivételével mind a négy szexizmus faktor esetén az átlagnál nagyobb egyetértésről számoltak be, mint a felsőfokú végzettségűek. A szülők lakóhelye mentén azt is látjuk, hogy a községek és városok lakói az átlagnál magasabb értéket értek el az ellenséges szexizmus, a hagyományos női erények és a férfi jobbik része faktorokban, mint a nagyobb településtípusokon (megyei jogú városokban és a fővárosban) élők. Az elméletileg feltételezhető összefüggéssel összhangban azt találtuk, hogy minél hagyományosabb a válaszadó nemi szerep értelmezése, annál magasabb értékeket ér el az „Ellenséges szexizmus”, „Hagyományos női erények” és a „Régimódi-paternalisztikus faktorok állításaiban, viszont annál a lacsonyabb a „Férfi-Nő egyenrangúság faktor értéke.

A gyermek személyiségének megítélése, és a gyermekkel szembeni értékalapú elvárások

A gyermek személyiségének megítélése

A szülők véleménye szerint a lányokra az átlagnál inkább jellemző, hogy gyengédek, irányítóak és érzékenyek mások szükségleteire, gondoskodók, mint a fiúkra, a fiúkat viszont a lányoknál sportosabbnak látják. Az, hogy a szülők lány gyermekeiket irányítóbbnak látják, mint a fiúkat, valószínűleg az óvodás korú kislányok nagyobb társas orientációjával, jobb kommunikációs képességeivel hozható összefüggésbe, amelyet a szülők a társas helyzetekben, pl. a játék során észlelhetnek (De Fruyt et al., 1998) és amely különbség a kutatások alapján nem feltétlenül marad meg, sőt később a legtöbb esetben megfordul (Barbu et al., 2011).

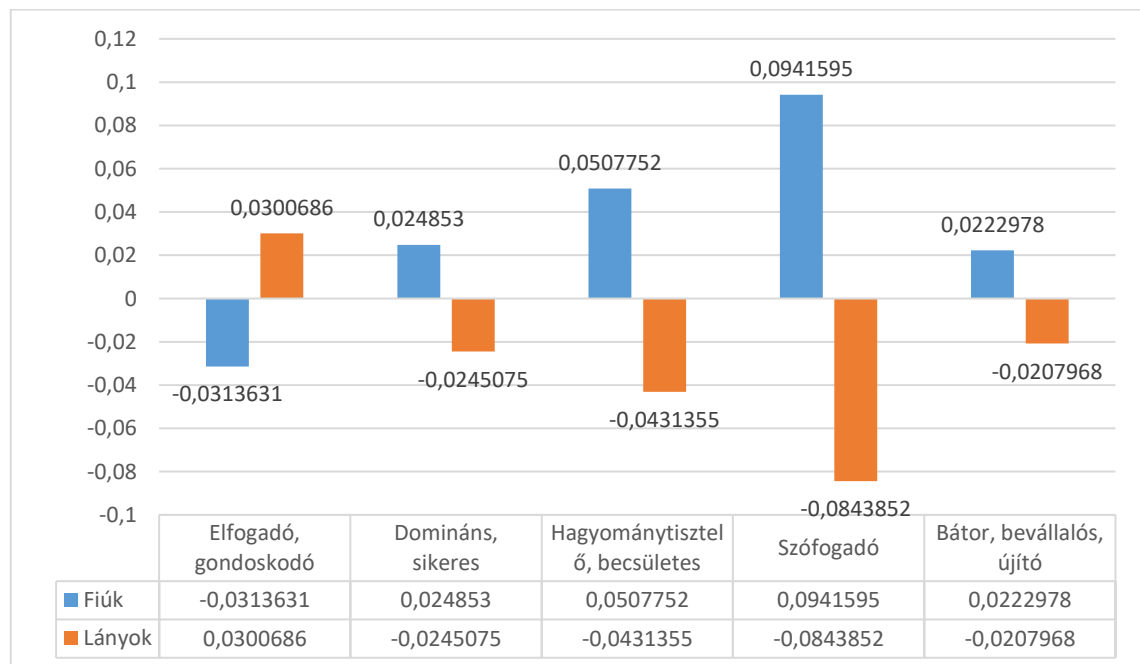
A vizsgálatban a gyermekek jellemzésére használt vonások a szülők véleménye alapján három faktorba rendeződtek. Az első faktorba a sportos, bátor és gondoskodó tulajdonságok kerültek, így ezt a tulajdonságcsoportot Mulanról neveztük el. A második faktorba az érzékeny, félénk, gyengéd és gondoskodó jellemvonások kerültek, melyek alapján a faktort Hófehéreként neveztük el. Végül külön faktorba rendeződtek az irányító és határozott és negatív faktorsúllyal az alárendelt vonás, ezért ezt a tulajdonságot dominánsként értelmeztük, így ezt a faktort Vaiana/Moana-nak neveztük el. A tulajdonságfaktorokban mutatkozó nemi különbségek mentén egy összefüggést találtunk. A várakozásainknak megfelelően a szülők lány gyermekeikre az átlagnál jobban, míg a fiúkra kevésbé tartották jellemzőnek a Hófehérekét is jellemző tulajdonságokat. Ezen kívül a gyerekek életkora az irányító, önálló, kevésbé alárendelődő „Vaiana/Moana” tulajdonságokat tömörítő faktorról mutat negatív irányú összefüggést, azaz minél fiatalabb a vizsgált gyermek, annál inkább önálló és domináns. A szülők valószínűleg a 3-5 éves kori dackorszakot a gyerek önállóságaként és dominanciájaként értelmezik, amihez képest a nagyobb gyerekek már alkalmazkodóbbnak, megfontoltabbnak tűnnek. Az összefüggés azonban nagyon gyenge, így feltételezhető, hogy a szignifikáns összefüggés inkább a minta nagyságának, mint a valós összefüggésnek tulajdonítható (McLean & Ernest, 1998).

A szülők gyermekeikkel kapcsolatos érték-alapú elvárásai

A szülői válaszok alapján céljainknak megfelelően módosított Schwartz-féle értékprofil (1992, 2003a, és b; Nguyen et al, 2000) itemei öt faktorba rendeződtek, ami lefedi a Schwartz által leírt négy dimenziót (Altruizmus, Nyitottság, Önmegvalósítás és Megőrzés), azonban a Megőrzés dimenzió 2 részre bomlott, különválasztva a hagyománytisztelő, becsületes, és a szófogadó jellemvonásokat. Ez utóbbi kiemelkedését az értékek közül a szülő-gyermek kapcsolat indokolja, amelyben hagyományosan fontos a gyermek szófogadása (Varga & Gordon Györi, 2014). Felnőttként ez a tulajdonság, mint érték már sokkal kevésbé hangsúlyos az individualisztikus kultúrájú országokban, és Magyarország annak tekinthető (Matsumoto, et al., 2008).

Az érték- alapú elvárás faktorok átlagai azt mutatják, hogy a szülők fiú gyermekük felé több elvárást fogalmaznak meg és ezek az elvárások jellemzően az életbe való aktív bevonódás felé mutatnak (Domináns, sikeres, hagyománytisztelő, becsületes, szófogadó, bátor bevállalós, újító). A szülők elvárásai lányaik felé kevésbé korlátozóak és az egyetlen érték-faktor, amellyel kapcsolatosan a szülői elvárások átlag feletti pozitív irányba mozdulnak el, a gondoskodás és elfogadás (ld. 1. ábra).

Ábra 1.
A gyerekektől elvárt érték- alapú faktorok átlagai



A szülők tehát kicsivel több szabálykövetést, engedelmességet, szerénységet és biztonságkeresést várnak el óvodás korú fiúgyermekektől, mint a lányoktól, talán éppen

azért, mert észlelik, hogy a lányok egyébként is szófogadóbbak, mint a fiúk. Ezt támasztja alá az észlelt jellemvonásokban megmutatkozó nemi különbségre vonatkozó korábban tárgyalt eredményünk, amely éppen a gondoskodó, alárendelődő, szerény (Hófehérke) tulajdonságfaktorban talált eltérést a lányok javára.

A globális nemi szerep értelmezés és a gyerekek felé támasztott értékalapú elvárások mentén azt találtuk, hogy minél egyenlőség-elvűbb a nemi szerep felfogásában a szülő, annál magasabb szintű jóindulatot és törődést vár el fiú gyermekétől, a lányoknál pedig ugyan ebben a kontextus, minél modernebb a szülő nézete annál magasabb szintű elfogadást, gondoskodást és alacsonyabb szófogadást és hagyománytiszteletet és becsületességet vár el lány gyermekétől.

Feltételeztük, hogy a gyermek szülő által észlelt jellemvonásai, a gyermek neme által mediáltan, összefüggést mutatnak a szülői érték-preferenciákkal, vagyis azokkal az értékekkel, amelyeket a szülők szeretnének, hogy gyermekük rendelkezzen vele. Eredményeink szerint, a szülők a fiúkkal és lányokkal szemben is a gyermek észlelt jellemvonásait megerősítő érték-alapú elvárásokat fogalmaztak meg. A gyengédként jellemzett fiú gyermekeiktől valószínűbben vártak el jóindulatot és gondoskodást, míg a bátor, önálló fiúkkal szemben kevésbé volt elvárt a szófogadás és engedelmisség. A feltárt összefüggések azonban nagyon gyengék. A szülők az elfogadó, gondoskodó kislányoktól több jóindulatot, hagyománytiszteletet és kevesebb bátorságot, míg a bátor, határozott lányoktól kevesebb szófogadást, több újítást és bátorságot várnak el. A korreláció vizsgálat nem tárja fel az ok-okozati viszonyokat, ezért itt a gyermek-környezet egymásrahatás bármelyik irányú változatát feltételezhetjük.

Diszkusszió, következtetések

Eredményeink értelmezése során mindvégig fontos szem előtt tartani, hogy a gyerekek filmélményeit és mesepreferenciáit a szülők válaszain keresztül próbáltuk megismerni, így eredményeink esetleg a szülők vélekedéseit jeleníthetik meg, nem a gyermekeikét.

A kérdőíves vizsgálat eredményei szerint a gyerekek többsége, nemétől függetlenül, de jellemzően inkább a lányok, az életkor előrehaladtával, egyre több DH mesét látnak. A szülők elmondása alapján a gyerekek többsége az éppen aktuális DH mesét a szülővel közösen látta utoljára, ezért valószínűsíthetjük, hogy a válaszadó szülőknek pontos információjuk van a gyerekek hercegnőkhöz kapcsolódó véleményeikről.

A vizsgálat során a legtöbb gyerek utoljára a Jégvarázs, vagy Jégvarázs II. című mesét látta, ami a legfrissebb és a kutatás ideje alatt mozivásznon is vetített mesefilm. Gomez (2014) eredményeivel egybehangzóan mi is azt találtuk, hogy a Jégvarázs a gyerekek nemétől függetlenül a legismertebb mese. Ezt a mesét követi ismertségben második helyen az Aranyhaj és a nagy gubanc. Nemi különbséget a harmadik legismertebb mese említésében találtunk. A megkérdezett szülők szerint a lányokkal ellentétben, akiknél ez a Kis hercegnő, a fiúk körében a harmadik legismertebb mese az Aladdin. Ez a mese azért lehet ilyen sikeres a fiúk körében, mert a DH mesék közül jobban koncentrálnak a férfi hős (Aladdin) megélt valóságára és küzdelmeire, mint a mese hercegnőjének (Jázmin) személyes történetére. A gyerekek közül a legtöbben a Jégvarázs és az Aranyhaj és a nagy gubanc című mesét látták többször is. Nemi különbség a többször látott mesék tükrében is csak a harmadik legnépszerűbb mese tekintetében volt, ami a lányok esetében a Hamupipőke, a fiúk esetében a Vaiana/Moana. Hamupipőkével kapcsolatban azt feltételezzük, hogy a kislányok a mesékben az életben őket körülvevő erős, sok területen helytálló nők (a mesékben pl.: Vaiana/Moana) helyett inkább olyan karakterek (Hamupipőke) történetét keresik, akik a tőlük telhető legtöbb megtétele mellett lehetnek gyengék, segítségre szorulóak és mégis értékesek. A maori hercegnő fiúk körében megfigyelhető népszerűségével kapcsolatban azt feltételezzük, hogy aktívan cselekvő, kitartó, világ-megmentő jelleme valószínűleg a fiúk számára jól megszokott motivációkat tükröz, így számukra az azonosulás könnyebb ezzel a világgal.

A szülők majdnem fele, jellemzően lány gyermeke viselkedésében tapasztalt olyan jellegzetességet (döntően dalok éneklését) amit gyermeke vélhetően Disney hercegnőtől sajátított el. A kritikusok szerint a DH filmekben található előítéletesség és nemi sztereotípiák nem csak a képi világban, hanem a szövegben és a nyelvezetben, így a dalszövegekben is megjelenik (Giroux, 1995; Faherty, 2001). Eredményünk arra hívja fel a figyelmet, hogy a gyerekek meseélményei szorosan összefüggenek a mesékben található identitásszöveggel is értelmezhető dalokkal.

Az eredmények tükrében érthető, hogy a DH kutatások jellemzően a mesék nőképre és a DH és lányok kapcsolatára fókuszálnak, mégsem elhanyagolható a fiúk és a DH mesék kapcsolatának vizsgálata sem, hiszen kimutatható nemi különbséget találni a fiúk és lányok DH médiafogyasztásával kapcsolatban.

A kutatási kérdésekre adott válaszok

- 1. Vannak-e és ha igen, melyek a gyermekek kedvenc Disney hercegnős meséi a szülők szerint?*

A gyerekek szülők által azonosított karakterpreferenciája minden esetben összefüggést mutatott azzal, hogy a gyerekek melyik Disney hercegnős mesét látták utoljára és öt mese kivételével kapcsolatban állt azzal is, hogy a gyerekek melyik meséket látták többször. Az eredmények arra nem alkalmasak, hogy megállapítsuk a kapcsolatok irányát, azt azonban jól mutatják, hogy a gyerekek animációs filmekből választott modelljei friss filmélményhez és többszöri megtekintéshez kapcsolódnak, ami egyben a modellált tanulás két fontos eleme is (Bandura 1969, 1986).

- 2. Van-e különbség a fiúk és a lányok által kedvelt hercegnős mesék között óvodáskorban?*

A szülők szerint a fiú és lány gyermekek közös kedvencének számít Elza és Anna hercegnő, ami a Jégvarázs mese újdonsági hatásával magyarázható. A kedvenc karakterekben megmutatkozó nemek szerinti eltérést a harmadik legkedveltebbnek gondolt hercegnő személyénél találunk. A szülők a fiúk körében népszerű kedvencnek gondolják Vaiana/Moana karakterét, a lányok körében viszont a harmadik legkedveltebbnek gondolt hercegnő Aranyhaj. Vaiana/Moana karaktere Aladdin történetéhez hasonlóan feltehetőleg jobb kapcsolódást nyújt az azonosuláshoz a fiúk számára (Bussey & Bandura, 1999). Aranyhaj karaktere (kíváncsi, kicsit „fiús”, bátor) és lelki gazdagsága (többek között varázserővel bíró haja révén képes segíteni másokon, sok barátja van) pedig jól illeszkedik a gyerekek „jó kislány” hercegnő képéhez (Zsubori, 2023). A nők megélt valóságához illeszkedő karakter kedvencként való megjelölése nem meglepő, hogyha elfogadjuk, hogy a gyermekek nemekkel kapcsolatos elvárásai és viselkedésük is az adott társadalmi elvárásoknak megfelelő viselkedés felé mutat (Eagly & Wood, 2012; Endendijk et al., 2013; Gregor & Kováts, 2018; Hamilton et al., 1990). Ezen kívül a gyerekek harmadik kedvencnek gondolt karakterét az is befolyásolhatja, hogy a szülők a maguk kedvencei között is említik ezt a két hercegnőt.

A kedvenc Disney hercegnők Garabedian (2015) korszakolásába sorolva hasonló mintázatot mutatnak fiúknál és lányoknál. Legmagasabb arányban fiúk és lányok is modern hercegnőt neveztek meg kedvencként. Egyrészt ez a mesefilmek megjelenési idejével, a hozzájuk kapcsolódó marketing folyamat erősségével, az aktuálisan reklámozott, elérhető termékek vonzerejével magyarázható. Másrészt szeretnénk azt

gondolni, hogy a mai gyerekek DH preferenciáját az is alakítja, amit a nemekről tudhatnak. Ennek megfelelően az általuk ismert nők már sokkal inkább modern (esetleg posztmodern) nők, akiknek a képéhez sokkal jobban illeszkednek a modern korszakba tratózó DH-k. Ezek a karakterek már nem csak a sztereotipikusan női tulajdonságokban (pl. érzékeny, gondoskodó) jók, hanem képviselnek néhány nem megszokottan nőkhöz kötődő tulajdonságot is, mint például bátorság, megmentés. A második legnépszerűbb korszakba, a középidőbe tartozó bátor, de a családi kötelekhez ragaszkodó hercegnők több fiúnak kedvencei, mint a lányoknak, akik viszont a fiúknál gyakrabban, de összességében szintén nagyon ritkán választották a hagyományos nemi szerepeket képviselő korai hercegnőket kedvencüként. Hamupipőke az egyik kivétel, aki a többi klasszikus hercegnőhöz képest is kiemelkedik népszerűségében a lányok körében. Ez nem meglepő, hiszen Hamupipőkét vitathatatlanul tekinthetjük a legklasszikusabb hercegnő karakternek.

3. Hogyan jellemzik a szülők a saját gyermekeiket a Disney hercegnőknek megfelelő jellemvonásokkal és van-e összefüggés a gyermek szülő által észlelt karaktere és a kedvenc hercegnő között?

Eredményeink szerint fiúk és lányok nem csak különböző DH meséket kedvelnek, de az egyes mesehősök preferenciája némileg eltérő módon függ össze a gyerekeknek tulajdonított jellemvonásokkal.

Azok a fiúk, akik szüleik szerint kevésbé irányítók, határozottak, dominánsak valószínűbben kedvelik Arielt, aki ugyan a középidő hercegnője, vagyis nem olyan passzív és engedelmes, mint a korábbi hercegnők (England et al, 2011), azonban mégis áldozatkész és romantikus hősnő. Ezzel szemben azok a fiúk, akiket szüleik az átlagnál jobban irányítóknak, határozottaknak és dominánsaknak írtak le, a szülők szerint inkább kedvelik a bátrabb, határozottabb DH karaktereket, mint amilyen Mulan.

A lányok ugyanakkor más DH karakterekhez vonzódnak, mint a fiúk. A maszkulinabb lányok, akik határozottabbak, bátrabbak, irányítóbbak, sportosabbak, mint az átlag, szívesebben választják a jellemvonásaiban hasonló, sportos, bátor, tette kész Meridát, mint azok, akik az átlagnál kevésbé maszkulinok.

Merida története sok vonásában szembe állítható Mulannal. Amíg Merida a kényszerű férjhez menetelt igyekszik elkerülni, azaz lázadó, addig Mulan édesapja becsületéért indul a háborúba, tehát bizonyos szempontból erősen konform módon viselkedik. Merida története családi kontextusban inkább az anya-lánya kapcsolatra

fókuszál és a nőiség férfiaktól független megteremtéséről szól, Mulan pedig sokkal inkább az apa-lánya kapcsolatot emeli ki, ahol a nő végül nem lép ki a szokásos „szerelem + házasság = boldogság” forgatókönyvből. Mulan úgy harcol a férfiak között, hogy közben azok férfinak hiszik, vagyis nem veszélyezteti az önbecsülésüket, Merida azonban úgy kerekedik a férfiak fölé, hogy közben nőisége végig szembetűnő, így győzelme a férfiak számára megalázó. Mindezek mellett az is egyértelmű, hogy a háborús tematikát feldolgozó kínai történet népszerűbb lehet a fiúk, mint a lányok körében.

A gyerekek tulajdonságainak megítélését és a kedvenc Disney hercegnők kapcsolatát érdemes oda-vissza értelmezni. Az eredmények Bandura (1969, 1986) nézeteivel egybehangzóan azt mutatják, hogy a szülők véleménye alapján a gyerekek a modellált tanulás során olyan karaktereket választanak kedvencüknek, akit csodálnak, vagy tulajdonságait magukhoz hasonlónak találnak.

4. Milyen értékalapú elvárásokat támasztanak a szülők gyermekeik felé és van-e összefüggés az gyerekek felé támasztott elvárás és a gyerekek kedvenceinek gondolt Disney hercegnő jellemvonásai között?

A szülők által a gyerekekkel szemben támasztott érték-alapú elvárások is összefüggést mutattak a kedvenc mesehősökkel.

A fiúknál egy esetben sem találtunk ilyen összefüggést, a lányoknál viszont három összefüggést is feltártunk a szülők lányaik felé támasztott érték alapú elvárásai és a kedvenc DH karakter között, melyek közül két esetben a klasszikus női főhősök (Csipkerózsika és Hófehérke) kedvelése hagyományos női értékek preferenciájával jár együtt (hagyománytisztelő-becsületos és szófogadó), amelyek a mesék történetében is tükröződnek. A bátor-bevállalós-újító faktorba tartozó értékek mentén talált negatív összefüggéssel kapcsolatban úgy gondoljuk, hogy Belle a mai kor hagyományos „jó kislány” karakterét jeleníti meg, jól tanul, tiszteli az apját, betartja az ígéretét, így a Belle-t kedvelő kislányok nagyon is hagyományos értékrendet követhetnek.

Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a gyerekek tulajdonságai, a feléjük támasztott érték alapú elvárások és a kedvencüknek gondolt Disney hercegnő karakterek közötti összefüggések iránya és miertje eredményeinkkel nem magyarázhatók.

5. *Van-e összefüggés a szülő kedvenc Disney hercegnője és a gyerek kedvencnek gondolt Disney hercegnője között?*

Eredményeink szerint majdnem minden második szülőnek van kedvenc Disney hercegnője, ami a kitöltők nemi arányával párhuzamosan azt is jelenti, hogy jellemzően az anyáknak van prerefált DH karaktere. Az eredmények alapján azok a szülők, akiknek van kedvenc DH-je, azok úgy gondolják, hogy gyermeküknek is van. A válaszok alapján a szülők leggyakrabban kedvencként megnevezett hercegnői (Vaiana/Moana és Belle) mások, mint a gyerekek feltételezett kedvencei (Elza és Anna), a harmadik kedvencként említett hercegnő (Aranyhaj) azonban azonos a szülőknél és gyerekeknél egyaránt. Vizsgálatunk eredménye szerint összefüggés található a szülő kedvenc Disney hercegnője és a gyerekek kedvenc Disney hercegnőjének gondolt karakter között a DH mesék nagy részében. Eredményeink Antalóczy és munkatársai (2012) kutatási eredményeivel egybehangzóan valószínűleg azt tükrözik, hogy az egyes DH meséken felnövő, azokat kedvelő szülők egyrészt gyermekeikkel is szívesen ismertetik meg kedvenceiket, ugyanakkor ők maguk gyermekeikkel együtt szívesen nézik meg az új meséket és ez által nekik is új kedvenceik lesznek.

6. *Milyennek látják a szülők a Disney hercegnőket?*

A szülők többsége, nemétől függetlenül látott már Disney hercegnős mesét. A szülők Disney hercegnőkről alkotott általános vélekedése Maity (2014) eredményeivel összhangban azt mutatja, hogy a Disney hercegnő karakterek könnyen áldozatul eshetnek az „ugyanolyanok” ítéletnek. Az eredmények azonban arra is rámutatnak, hogy az általunk megadott tulajdonságok mentén a szülők (iskolai végzettség és életkor mentén eltérően) a Disney hercegnőket feminin, maszkulin vagy androgün minőségnek tekintik. Az alacsonyabb iskolai végzettséghez kapcsolódó leegyszerűsítő látásmód és sztereotípiakitetttség indokolhatja, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű szülők a DH-ket hagyományosabb, feminin nőként értelmezik, és nem érzékenyek a modern hercegnők jellemének összetettségére (Matthews & Power, 2002, Xiaoi & Andes, 1999). Az eredmények megerősítik, hogy egy, a korai időben született DH, pl.: Hófehérke jellemzően sztereotip női minőségeket képvisel (England et al., 2011). Ezzel szemben egy modern korszakba tartozó hercegnő, pl.: Merida jellemzően olyan minőségeket közvetít, melyek a nők erejét, bátorságát, hatékonyságát hangsúlyozzák (Sumana, 2022). Ezzel kapcsolatosan érdemes kiemelni, hogy a szülők a tudományos eredményekkel

összhangban érzékelik és ki is fejezik a DH különbözőségeit, ami túlmutat a DH és általában a nőiség sztereotip általánosításán.

A vizsgálat korlátai, kitekintés

Kihívások és korlátok

Kutatásunk komoly korlátja, hogy az óvodás korú gyerekek DH mesékkel való kapcsolatát és kedvenc DH karaktereiket a szülők válaszára alapozva próbáltuk megismerni, így csak kevésbé vonhatók le következtetések a gyerekekre. Érdemes lenne ugyanerről megkérdezni magukat a gyerekeket is.

Kutatásunk kényelmi mintavételen (online térben és a kutatók által elérhető óvodákban végzett felmérésen) alapult, ami nagyságát tekintve ugyan megbízhatónak mondható az ilyen típusú kvantitatív vizsgálatok körében, ugyanakkor mégsem tekinthető reprezentatívnak.

Lehetséges, további kutatási irányok

Későbbiekben érdekes lehet annak a vizsgálata, hogy Az Aranyhaj és a nagy gubanc mese milyen témákat, azonosulási lehetőségeket közvetít, ami által fiúk és lányok körében is ekkora közös népszerűségnek tud örvedeni.

Izgalmas lenne a későbbi vizsgálatok során a hercegnők kedveltségét és a karakterek marketingmegjelenését párhuzamosan vizsgálni, hogy vajon mennyire befolyásolja egy karakter népszerűségét a megjelenés gyakorisága.

Az eredmények tükrében érdekesnek gondoljuk, a DH mesék dalszövegeinek nemi identitásüzenetire koncentráló elemzések és hatásvizsgálatok készítését.

Baker-Sperry (2007) és Zsubori (2023) kutatási eredményeiből az nem derül ki, hogy a hercegnő fogalom különbözik-e a gyerekek neme mentén. Ezért izgalmas lehet annak vizsgálata, hogy másképp definiálják-e és milyen tartalmakkal ruházzák fel a hercegnő fogalmat a fiúk és lányok.

Irodalom

- Antalóczy, T., Pörcezi, Zs. & Vaskuti G. (2012). [Óvodások távirányítóval Média-ésfilmfogyasztás a legifjabb nemzedékek körében](#). *Kultúra és Közösség*, 3(1–2). 143–153.
- Baker-Sperry, L. (2007). The production of meaning through peer interaction: Children and Walt Disney's Cinderella. *Sex Roles: A Journal of Research*, 56(11), 717–727. [10.1007/s11199-007-9236-y](#)
- Bandura, A. (1969). *Principles of behavior modification*. Holt, Rinehart, & Winston.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Barbu, S., Cabanes, G., & Le Maner-Idrissi, G. (2011). Boys and Girls on the Playground: Sex Differences in Social Development are Not Stable Across Early Childhood. *PLoS One*, 6(1). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0016407>
- Bispo, A., & Schmid, L. (2014) Fairytale Dreams: Disney Princesses' Effect on Young Girls' Self-Images. *Dialogues@RU*, 9. <https://samanthahack.files.wordpress.com/2015/11/professor-letizia-schmid-disney-princess.pdf> (letöltés 2023. 08. 28.)
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676–713. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.106.4.676>
- Coyne, S. M., Linder, R.J., McCall, B., Keenan-Kroff, S., Shawcroft, J. E., & Yang, C. (2021a). Princess Power: Longitudinal Associations Between Engagement With Princess Culture in Preschool and Gender Stereotypical Behavior, Body Esteem, and Hegemonic Masculinity in Early Adolescence. *Child Development*, 87(6), 1909-1925. <https://doi.org/10.1111/cdev.12569>
- Coyne, S. M., Linder, J. R., Booth, M., Keenan-Kroff, S., Shawcroft, J. E., & Yang, C. (2021b). Princess power: Longitudinal associations between engagement with princess culture in preschool and gender stereotypical behavior, body esteem, and

- hegemonic masculinity in early adolescence. *Child Development*, 92(6), 2413-2430. <https://doi.org/10.1111/cdev.13633>
- De Fruyt, F., Van Hiel, A., & Buyst, V. (1998). Parental Personality Descriptions of Boys and Girls. In [G. A. Kohnstamm](#), [C. F. Halverson, Jr.](#), [I. Mervielde](#), [V. L. Havill](#), & [C. F. Halverson](#) (Eds.), *Parental descriptions of child personality: Developmental antecedents of the Big Five?* (1st ed.). New York, US: Psychology Press.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2011). *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. In P. van Lange, A. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of Theories in Social Psychology* (pp. 458–547). New York: Sage.
- Eisenhauer, K. (2017). *A Quantitative Analysis of Directives in Disney Princess Films*. A capstone project submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Master of Arts English, Concentration in Linguistics. NC State University.
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., van Berkel, S. R., Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2013). Gender stereotypes in the family context: Mothers, fathers, and siblings. *Sex Roles: A Journal of Research*, 68(9-10), 577–590. <https://doi.org/10.1007/s11199-013-0265-4>
- England, D., Descartes, L., & Collier-Meek, M. A. (2011). Gender role portrayal and the Disney princesses. *Sex Roles: A Journal of Research*, 64(7–8), 555–567. [10.1007/s11199-011-9930-7](https://doi.org/10.1007/s11199-011-9930-7)
- Faherty, V. E. (2001). Is the mouse sensitive? A study of race, gender, and social vulnerability in Disney animated films. *SIMILE: Studies in Media and Information Literacy Education*, 1(3), 1-8.
- Garabedian, J. (2015). Animating Gender Roles: How Disney Is Redefining the Modern Princess. *James Madison Undergraduate Research Journal* 2(1), 22-25.
- Giroux, H.A. (1995). Animating youth: The Disneyfication of children's culture. *Socialist Review*, 24(3), 23–29.

- Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491–512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Golden, J. C., & Jacoby, J. W. (2018). Playing princess: Preschool girls' interpretations of gender stereotypes in Disney princess media. *Sex Roles: A Journal of Research*, 79(5), 299-313. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0773-8>
- Gomez, J. (2014). Why “Frozen” became the biggest animated movie of all time. *Business Insider*, Apr 1, 2014, <http://www.businessinsider.com/why-frozen-is-a-huge-success-2014-4?IR=T>. (letöltés 2023. 08. 28.)
- Gregor, A. & Kováts, E. (2018). *Nőügyek 2018. Társadalmi problémák és megoldási stratégiák*. Budapest: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N.K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (pp. 105–117). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hamilton, D. L., Sherman, S. J., & Ruvolo, C. M. (1990). Stereotype-based expectancies: Effects on information processing and social behavior. *Journal of Social Issues*, 46(2), 35–60. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1990.tb01922.x>
- Hamilton, P., & Dynes, R. (2023). From ‘tiaras and twirls’ to ‘action and adventure’. Eliciting children’s gendered perceptions of Disney characters through participatory visual methodology. *International Journal of Early Years Education*, 31(2), 482-501. <https://doi.org/10.1080/09669760.2022.2164259>
- Hinkins, J. (2007). 'Biting the Hand That Feeds': Consumerism, Ideology and Recent Animated Film for Children. *Papers: explorations into children's literature*, 17(1), 43-50. [doi: 10.21153/pecl2007vol17no1art1205](https://doi.org/10.21153/pecl2007vol17no1art1205).
- Kohnstamm, G. A., Halverson, C. F., Jr., Mervielde, I., & Havill, V. L. (1998). Analyzing parental free descriptions of child personality. In G. A. Kohnstamm, C. F. Halverson, Jr., I. Mervielde, & V. L. Havill (Eds.), *Parental descriptions of child personality: Developmental antecedents of the Big Five?* (pp. 1–19). New York: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- Maity, N. (2014): Damsels in Distress: A Textual Analysis of Gender roles in Disney Princess Films. *Journal Of Humanities And Social Science*, 19(10), 28-31. <http://dx.doi.org/10.9790/0837-191032831>
- Matsumoto, D., Yoo, S. H., Fontaine, J., Anguas-Wong, A. M., Arriola, M., Ataca, B., Bond, M. H., Boratav, H. B., Breugelmans, S. M., Cabecinhas, R., Chae, J., Chin, W. H., Comunian, A. L., Degere, D. N., Djunaidi, A., Fok, H. K., Friedlmeier, W., Ghosh, A., Glamcevski, M., . . . Grossi, E. (2008). Mapping expressive differences around the world: The relationship between emotional display rules and individualism versus collectivism. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(1), 55–74. <https://doi.org/10.1177/0022022107311854>
- Matthews, S., & Power, C. (2002). Socio-economic gradients in psychological distress: A focus on women, social roles and work–home characteristics. *Social Science & Medicine*, 54, (5) 799–810. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(01\)00110-1](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(01)00110-1)
- McLean, J. E., & Ernest, J. M. (1998). The role of statistical significance testing in educational research. *Research in the Schools*, 5(2), 15-22.
- Nguyen Luu, L. A., Goddwin, R., Kozlova, A., Kwiatkowska, A., Nizharadze, G. & Realo, A. (2000) Values as a background of HIV/AIDS related beliefs and behaviours in different cultures. *Applied Psychology in Hungary, Special Issue 1999–2000*, 85–101.
- Orenstein, P. (2012). *Cinderella ate my daughter: Dispatches from the front lines of the new girlie-girl culture*. New York: HarperCollins.
- Schwartz, S. H. (1992). *Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries*. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, 25 (pp. 1–65). New York: Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)
- Schwartz, S. H. (2003a). Univerzálák az értékek tartalmában és struktúrájában. Elméleti előrelépések és empirikus próbák húsz országban. In. I. Váriné Szilágyi (Ed.), *Értékek az életben és a retorikában*, (pp. 105-154). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Schwartz, S.H. (2003b): [A proposal for measuring value orientations across nation](#). In Questionnaire Development Report of the European Social Survey (pp. 259-319).

- Sumana, A. I. (2022). The girl power of Disney Princesses in Brave and Moana. *Journal of Language, Literature and Teaching*, 10(1), pp. 90-95. [doi: 10.9744/katakita.10.1.90-95](https://doi.org/10.9744/katakita.10.1.90-95)
- Swim, J. K., Aikin, K. J., Hall, W. S., & Hunter, B. A. (1995). Sexism and racism: Old-fashioned and modern prejudices. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(2), 199–214. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.2.199>
- Szabó, M. (2008). *A társadalmi nemekkel kapcsolatos dinamikus nézetrendszerek szociálpszichológiai vizsgálata: Ideológiák és sztereotípiák, nemi tipizáltság és társas identitás*. Doktori (PhD) disszertáció, Budapest, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar.
- Varga, E., & Gordon Győri, J. (2014). Értékek és kultúrák: dél-koreai és magyar nevelési értékek összehasonlítása. In E. Juhász, & T. Kozma (Eds.), *Oktatáskutatás határon innen és túl* (pp. 497-518). Szeged: Belvedere Meridionale.
- Wohlwend, K. E. (2009). Damsels in discourse: Girls consuming and producing identity texts through Disney princess play. *Reading Research Quarterly*, 44(1), 57–83. [doi:10.1598/RRQ.44.1.3](https://doi.org/10.1598/RRQ.44.1.3)
- Wohlwend, K. E. (2012). The boys who would be princesses: Playing with gender identity intertexts in Disney princess transmedia. *Gender & Education*, 24(6), 593–610. [10.1080/09540253.2012.674495](https://doi.org/10.1080/09540253.2012.674495)
- Xiao, H., & Andes, N. (1999). Sources of Parental Values. *Journal of Human Values*, 5(2), 157-167. <https://doi.org/10.1177/097168589900500207>
- Zsubori, A. (2023). The Good, the Bad and the Disney: Employing princesses to examine Hungarian tweens' understanding of gender. *European Journal of Cultural Studies*, 00(0), 1-20. <https://doi.org/10.1177/1367549423115933>

A szerző témához kötődő publikációi

- Tóth, B. (2017). Női szerepek a mesékben. *A kisgyermek: a születéstől nyolc éves korig*, 11(3), 4-6.
- Tóth, B. (2017). A nők mind egyformák? In: M. Lehmann (Ed.) *Gondolkodni-más-hogy? II.: Konferencia a kisgyermekkorai gondolkodás fejlesztéséről* (pp. 31-32). Budapest: ELTE TÓK Társadalomtudományi Tanszék.
- Tóth, B., Demeter K., & F. Lassú, Zs. (2018). Nőkép az Óperenciás tengeren túl. In: Sz. Golyán, & T. Lózsai (Eds.), *A mese interdiszciplináris megközelítései: Nemzetközi Tudományos Konferencia* (pp. 25-25). Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar.
- Tóth, B., Demeter, K., & F. Lassú, Zs. (2018). Nőügyek a mesékben. In: M. Lehmann (Ed.) *Gondolkodni-más-hogy? III.: Konferencia a kisgyermekkorai gondolkodás fejlesztéséről* (pp. 22-23). Budapest: ELTE TÓK Társadalomtudományi Tanszék.
- Tóth, B., Demeter K., & F. Lassú, Zs. (2018). Főképp/Nőkép. *II. Oktatás Határhelyzetben Konferencia: Életre Nevelni*, Nagyvárad.
- Tóth, B., & F. Lassú, Zs. (2019). Mesébe illő nők. In: M. Lehmann (Ed.) *Gondolkodni-más-hogy? IV.: Konferencia a kisgyermekkorai gondolkodás fejlesztéséről* (pp. 20-21). Budapest: ELTE TÓK Társadalomtudományi Tanszék.
- Tóth, B., Demeter, K., & F. Lassú, Zs. (2020). Főképp/Nőkép. Egy kisváros óvodáiban mesélt mesék elemzése a megjelenő nőképek vizsgálatával. In A. Bordás (Ed.), *Életre nevelni: A II. Oktatás határhelyzetben konferencia tanulmánykötete* (pp. 190-198). Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Tóth, B. Demeter, K., & F. Lassú, Zs. (2020). Nőkép az Óperenciás-tengeren túl. In T. Lózsai, & Á. Pölcz (Eds.), *Disciplina in fabula: Közelítések a meséhez* (pp. 151-160). Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Tóth, B., & F. Lassú, Zs. (2022). Parental views of Disney Princesses in the context of value-based expectations for their pre-school children. Konferencia poszter, In *2nd International conference on Gender Studies and Sexuality*, Dublin.

Tóth, B., & F. Lassú, Zs. (2023). Parental views of Disney Princesses in the context of value-based expectations for their pre-school children. *Sexuality and Gender Studies Journal*, 1(1), 16-30. <https://doi.org/10.33422/sgsj.v1i1.252>